

GRUDA

Štev. 11.

1931.

Leto VIII.

VSEBINA ZVEZKA 11.

MIRKO KUNČIČ: Kadar sem žalosten. — L. MÖSCHL: Na božji njivi. — JOŽA LOVRENČIČ: Božja sodba. — NEMEC IVAN: Jurijeva ženitev. — ING. J. TERŽAN: Tehnika v kmetijstvu. — Kotiček za dekleta. — Poskusi iz naših vrst. — Organizacija. — Za zabavo in smeh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojaše Din 20.—.
V podrobnosti prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/I. —
Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi.
Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špeč. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz epekarne Ilovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

NAJBOLJŠI

v materialu

in

lepih oprelih

so edino

GRITZNER

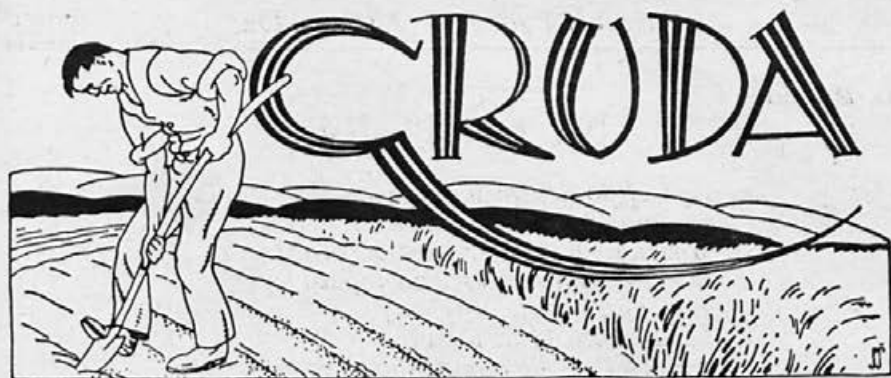
ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa za dom in
obrtni, pletilni švicarski stroj **DUBIED.**

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez
plačnin samo pri

Josip Peteline
Ljubljana.

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

Mirko Kunčič:

Kadar sem žalosten . . .

Kadar sem žalosten, vsa si pri meni,
mati, vsa — kot nekoč.

Vidim v oči ti vseupajoče,
močne v ljubezni in odpuščajoče.
Čutim vsak dih — vonjiv je in topel,
ko da se vrača mladost iz daljave.

Slišim srce — živi in umira
v samozataji le zame . . .
Ti dobra!

Kadar sem žalosten,
sklanjaš nad mano se lepa kot sanja,
tiha kot vrba žalujka nad grobom,
vsa — kot nekoč.

Vérno zazrem se vate,
iščem besede bogate,
da ti ozvezdim vsaj zadnjo noč —
Jož, pa mi sanja zbeži in začutim
z žgočim obupom le eno, le eno:
da sem še vedno ves bloden in beden,
da je že zdavnaj vse izgubljeno . . .
Mati, rad rekel bi ti prilaženo
eno besedo: nisem te vreden!

L. Möschl:

Na božji njivi.

*Kaj naj pomenijo ti spomeniki
lesketajoči, gladki in veliki?
Ta širna njiva, kjer ni moč orati?
Oho, saj tam nekdo trdo lopati!
„Bog daj!“ — „Daj Bog,
spet moram grob kopati,“
zgovorno dé kopač, grobar bradati.
„Povej, grobar, čigav je grob,
ta križ lesen in že trohneč,
ob njem ta nagelj ves cveteč,
in rožmarin zelen, duhteč? —
In ta gomila tu zelena,
čigava je, vsa zapuščena
le z redko travo obraščena,
še križa bornega ni več!“*

*„Kjer kamen bel je, marmornat
počiva mož — nekdam bogat.
Kjer nagelj, rožmarin dehti,
tam kmetič skrben mirno spi.
A grob, ki s travo je obraščen
je grob moža, ki bil je sam in siromašen.“*

*Bil grob je grob, ostal bo grob,
razlika le zunanja je.
Bila je smrt ostane smrt,
pobere brez razlike — vse:
bogate kakor revne.*

Joža Lovrenčič:

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

(Dalje.)

Jelenec je bil vaje strmih poti, neštetokrat je že hodil v klanec iz Kroke na Jamnik, da je poznal vsak kamen in vsako drevo in je vedel, koliko je pognalo od leta do leta, kdaj je iz smrečice zrastle smreka, da je lahko kos gnezdil v njej, in kdaj je pognala visoko nad bukovje in se je moral kos umakniti vranam, ki so se udomačile v njenem vrhu — tako težko pa ni šel še nikdar vkreber. Trden je bil še v nogah in hrbet mu je bil še vaje bremen, a ven-

dar je bil njegov korak truden in klonil je. Misel na Anžeta ga je težila in upanje, da se kmalu vrne, mu je izpodjedala skrb, kakor ogrc mlado rastlino ali beluhar jablano, ki je prvič zacvetela pred hišo in se ji je lepega dne začelo listje svedriti in je zamrl cvet za cvetom in ji ni bilo več pomoči. Ko je imel že za seboj Bariglo in se je bližal Sveti soboti, je zaslišal, kako nekdo hiti nizdol.

„Kdo bi utegnil biti?“ je pomislil Jelenec.

„Ho, kdo pa lazi sedaj na Jamnik?“ je zaslišal izza ovinka, po katerem je šla pot globoko med melinami in bila temna, zakaj z desne in leve se je zgrinjalo preko nje bukovje.

„Peer je,“ je ugotovil Jelenec po glasu in se mu odzval.

Res, čez trenutek je obstal pred njim Maks Peer.

„Kam pa ti?“ ga je vprašal Jelenec.

„V Kropo, oče, v Kropo, spet enkrat med ljudi, čeprav po noči. Dolgo že nisem bil pri Karlovčanu. Saj je nemara vaš Anže tudi pri njem, če ne vasuje pri Lipkovih, ako se mu je posrečilo izriniti iz Lenkinega srca onega Miheličevega,“ je bil Peer dobre volje.

„Kar lepo se vrni in ne sili v nevarnost, če nočeš, da te zgrabijo, kakor so Anžeta zaradi tebe!“ mu je svetoval Jelenec.

„Ali ste se ga navlekli, oče, da take zdirate?“ je dejal Peer in se zasmejal.

„Nič se ne smeji, trezen sem in dobro ti svetujem, dasi bi bilo mogoče bolje, da bi ti biriči prestregli pot in te prijeli. Pa nisem Mihelič, da bi svojemu bližnjemu jamo kopali!“

Peer se ni več smejal.

„Kaj se je zgodilo?“ je vprašal.

„Če iz cikle kaj postane, da se more postavljati, potem je res hudič,“ je začel Jelenec in pripovedoval, kako lepo sta z Anžetom opravila pri Lipkovih, kako je odšel Anže z Lenko za Dolgo njivo, odkoder se ni več vrnil, ker se je Mihelič znesel nad njim in se maščeval z biriči — „Bog mu povrni z vrhano mero!“ je želel — in kaj je izvedel Lipek pri rudniškem sodniku. „Zdaj veš vse in ne boš dejal, da zdiram prazne besede. Če hočeš sebi dobro, se vrni, če pa hočeš v pogubo, potem le pojdi svojo pot!“ je končal Jelenec.

„Oče, nič ne skrbite zame in srečno hodite! Zdaj, ko vem, kako je v Kropi, krenem kar čez Brezovško goro h Karlovčanu, kamor sem se namenil. Mogoče izvem še kaj, kar bi mi prišlo prav!“ je dejal Peer in šla sta vsak svojo pot.

Ko je šel Peer preko grebena, odkoder je videl v Kropo, je obstal, dvignil roko in zaklel:

„Hudičev Judež kroparski, le počakaj! Jaz ti povrnem z vrhano mero, da boš pomnil in boš sit za vse življenje!“

XII.

Leto se je obrnilo in Kroparji so že šteli, koliko dni je do lepega semnja. Miheličev Klemen ga ni hotel doma čakati, zakaj vedel je, da bi mu Lenka ne dala več nagelja, za druga kroparska dekleta pa mu ni bilo mar. Otovoril je zato ranega julijskega jutra nizkega konjiča z dvema bariglama žebļev in krenil na dolgo pot proti laškemu Vidmu, kamor je že nekajkrat sam tovoril in se vedno srečno vrnil in zadovoljil očeta, ko mu je potem nasul iz pasu na mizo denar, ki so ga vrgli žebļi.

Tudi njemu je zapel navček, ko se je odpravil izpred rodne hiše vesel in dobre volje.

„Pazi na denar, ko prodaš blago, in glej, da ne boš po nepotrebnem izdajal!“ je oče zaklical za njim, mati pa ga je solzna priporočala svetemu Lenartu, angelu varuhu in Mariji s Svete gore, h kateri je že romala in imela posebno zaupanje v njeno pomoč.

Navček je pel in pel in ko je Klemen na Barigli zavriskal in se še enkrat ozrl na Kropo, je utihnil.

Lepo je bilo jutro, kakor bi solnce razlilo s svojo svetlobo samo veselje čez ves voljeni svet in čez pokrajino, ki se je odprla pred Klemenom, ko je došel na Jamnik, še prav posebej v obilni meri. Skozi vas je Klemen pognal konja, zakaj bal se je, da bi ga utegnil videti kdo Jelenčevih in ga začel zmerjati in mu privoščil na pot vse, samo sreče ne. Saj Anžeta niso poslali v vojsko, a v Loki, kamor so ga iz Radovljice prignali čez nekaj dni biriči, so ga pridržali cel mesec in na koncu je moral še skozi šibe in zagrozili so mu, da ga drugič ne ogljarstvo, ne rudniški sodnik in ne kroparski župnik ne rešijo več vojaščine, ako bi ga naznanili, da se še druži s Peerom, in bi jim prišel v roke. Klemen je vse to izvedel in oba z očetom sta bila tedaj slabe volje. Poizvedovala sta, če Peer še kaj pomaga Jelenčevemu, a nihče ni vedel o njem ničesar povedati. Tako je šlo Klemenu zadnje upanje, da bi mogel še škoditi Anžetu in pripraviti Lenki novo žalost, ko bi morala še in še čakati ženina in bi ga mogoče nikdar več ne dočakala in bi jo tedaj spomnil svoje groznje na oni velikonočni ponedeljek, ko se mu je izneverila, in jo vprašal, kdaj misli iti na Jamnik k Jelenčevim. Na vse to je mislil Klemen in zdrznil bi se, če bi ga stari Jelenec, ki ga je o binkošti kar pred cerkvijo ozmerjal, le pogledal... Oddahnil se je

zato, ko je imel vas za seboj in je stopal ob konju po klancu nizdol in potem spet v reber, dokler se ni pot uravnovesila in se splošno, da ni bilo čutiti strmine, vila pred njim.

Prijazno je pozdravila v jutranjem solncu Klemen selška podružnica svete Jedrte ob poti proti Dražgošam, katero sta stražila dva orjaška hrasta. Ustavil je konja in stopil v lopo, vzel groš in ga vrgel v puščico, ki je bila pritrjena pod Marijino glavo, o

kateri je šla beseda, da je sama zrastle iz zidu in ljudje niso hoteli verovati, da je nekoč počival v lopi popotni človek, vzel iz torbe dleto in kladivo in klesal kamen, ki je bil bunkasto vzdian v steno, dokler niso prišli mimo šentjoški romarji in ga pregnali, meneč, da hoče vdreti v cerkev in jo oropati. Klemenov groš ni padel v prazno. V puščici je zazvenelo, zakaj vsak tovarnik se je s svojim darom priporočil za srečno pot in tudi hribovca ni bilo, ki bi šel mimo in ne bi vrgel vanjo daru, ki ga je zmogel.

* * *

Ka je Klemen spet pogljal konja in izginil za ovinkom, se je v majhnem podstrešju, ki ga je imela lopa, nekaj zgenilo in v lini, do katere so segale močne hrastove veje in bile tam že davno pri-sekane, se je prikazal režeč se obraz in siknil:

„Dobro, da si me vzdramil v mojem skrivališču in vem, kam gre tvoja pot, s katere se le bogat vrni, da se bo splačalo maščevati se!“

Bil je Peer, ki se je kmalu umaknil iz line in legel na škopnike, ki si jih je spravil v podstrešje, da ne bi na trdem spal. Zleknil se je, si dal roke pod glavo in ugibal, koliko časa bo hodil Klemen, preden se vrne. Sklepal je, da ga utegne prignati lepi semenj. Od Klemena so mu šle misli k Anžetu, katerega se je izza velike noči ogibal, zakaj škodovati mu ni več maral in se mu je smilil, ker je moral toliko prestati radi njegove družčine. Imelo ga je, da bi ponoči le stopil h kopišču pod Črnim vrhom in mu povedal, kako bo kmalu obračunal, a si je premislil.

„Sam bom tvegat in delat, sam bom plačal, če ne bo drugače!“ je sklenil in koval načrte, ki jih je moral biti vesel, zakaj ob ustih se mu je črtal porogljiv in zmagovit nasmeh...

Klemen je pred Dražgošami zavil na Rudno in mimo Češnjice došel v Železnike, kjer se je nekoliko pomudil in poizvedel pri znancih fužinarjih, kakšno ceno imajo žebliji v Vidmu, nakar je nadaljeval pot po Selški dolini skozi Zali log in prišel onstran Sorice na Petrovo brdo, odkoder se mu je odprla Baška dolina, po kateri je dovoljeval Ferdinandov gorski zakon Kroparjem tovoriti na Laško. Pod strminami je ob Bači poganjal konja in do večera je zdelan in utrujen dosegel Grahovo, kjer je prenočil, zakaj odsvetovali so mu, tvegati po noči samotno pot, ki se vije od Tolmina do Kobarida po Dolgem kakor bi peljala v večnost, kamor so na njej spravili že marsikaterega tovornika. Na klop za goriško ognjišče je sedel, ko so mu spravili konja v hlev, in prijazni ljudje, ki so poznali očeta, ker se je tudi na svojih tovarniških potih ustavljal pri Kokošarjevih, so spraševali o njem, spraševali o romarski poti pri Svetem Joštu, o Mariji udarjeni v Ljubnem, kamor so neredko zahajali, o pasijonski procesiji v Loki, katere sloves je prodril tudi v Baško dolino. Klemen je odgovarjal, kar je vedel in znal, potem pa poslušal tolminske zgoode in nezgoode. Pravili so mu, kako so se Tolminci uprli davščini na novine, kako so poslali svoje može celo do cesarja, a ni vse nič pomagalo in so mnoge zato pregnali iz dežele. Pozornejši je postal Klemen, ko so mu začeli pripovedovati o plavžih, ki sta jih imela Gregor Komar in Zuan Lochatelli ob potoku blizu Hoteška pri Idriji ob Bači. Rudarje da sta imela iz vseh krajev sveta in se otepala domačinov.

„Tudi tam iz vaših krajev so bili, a ljudje tod so se pritoževali, da ne znajo drugega nego krasti, popivati in pretepati se ter nadlegovati poštene ljudi. Posebno neki Peer je bil divji...”

„Peer?” se je začudil Klemen.

„Ali ga poznaš?” so vprašali.

„Kaj bi ga ne poznal! Saj je bil nekaj časa tudi v Kropi, ko je ušel iz zapore v Loki, pa je potem izginil, ker so mu tla pri nas postala prevroča,” je povedal Klemen.

„Pa mora biti le spet v vaših krajih, ker po veliki noči tu ni slišati več o njem. Pravijo, da je bilo toliko pritožb proti njemu, da so ga pregnali in mu prepovedali, da se ne sme več vrniti. Odtlej ni več tako velikih tatvin tu po Baški dolini, kakor so bile lansko jesen in čez zimo,” so pripisovali vse Peeru.

„Če se je vrnil v naše gozdove, bomo že poskrbeli, da ga spravimo spet na varno,” je menil Klemen in jasno mu je postalo, kako je dobival Peer denar, da se je lahko postavljaj z njim, ko je zašel h Karlovčanu.

Kokošarjev oče je dejal nato, da je že pozno, in vzel rožar in Klemen je moral moliti z družino. Odgovarjal je pač z besedo, a misli so mu bile doma. Prepričan je bil, da Jelenčev še vedno skriva Peera in sredi molitve se je priduševal, da obema in še Lenki pokaže, preden si mislijo...

S takim sklepom je Klemen legel, ga obračal in dolgo tehtal in ko je zaspal, se mu je sanjalo o Peeru in še o Jelenčevem in Lenki. Onadva so prišli in ju gnali skozi Kropo, kjer so se bili zbrali ljudje in se jima posmihali in ju dražili, naj se v vojski gori med Nemci dobro postavita, da bosta vedela kaj pripovedovati, ako se vrneta. Lenka se je jokala in prosila, naj ji Jelenčevega vsaj toliko časa pustijo, da bi se poročila. Ko je videla njega, da se ji smeje, je kakor znorela in se pognala besna proti njemu... Tedaj se je vzbudil in je videl, da se že zori. Vstal je, poiskal konja, ga spet otovoril in nadaljevala sta pot. Prejšnji dan se mu ni mudilo, zdaj je pa poganjal, zakaj rad bi le prišel do lepega semnja domov, da bi skalil veselje Lipkovi in njenemu ogljarju.

Dopoldne je že prišel do Kobarida, kjer je na cesarski mitnici odšel predpisano mitnino in se pridružil koroškim tovarnikom, ki so imeli isto pot, s konji in tovarniki po stari cesti proti Nadiži in ob njej v Lahe.

Klemen ni prišel do Vidma. V Čedaju je počakal semnja svete Marjete in razpečal je svoje blago tako hitro, da mu je bilo žal, zakaj ni pritovoril z dvema konjema. Zadovoljen z dobrim izku-

pičkom, ni več maral, da je zamudil domači lepi semenj, ko bi se maščeval Lenki tako lepo in zlahka za njeno nezvestobo, ki ga je vsakokrat zbolela, kadar se je spomnil nanjo...

„Teden prej ali potem — vseeno, maščevanje bo pa le sladko!“ je menil, ko se je zvečer vračal iz Čedadu proti domu, ki je bil še tako daleč in ga ni videl več nikoli...

XIII.

Na svetega Aleša dan se je zgodilo.

Mrak je že legal na zemljo, ko je jahal Klemen svojega konja po Selški dolini proti Zeleznikom. Pot ga ni več skrbela in zato se je pomudil v krčmi pri Plavcu in pripovedoval, kako je srečno tovoril in napravil dobro kupčijo. Dobro volje je že v temi zajahal konja in se mu prepustil, da ga je varno nosil vkreber do dražgoške poti, kjer ga je pognal in je menil, da bo v dobri uri doma. Ko je konj peketal skozi Jamnik, ni Klemena več skrbelo, če bi ga kdo Jelenčevih videl. Zasmejal bi se in prenesel še tako žolčljivo besedo, češ, da si bodo kmalu izbrusili jezik in jih bo minilo zabavljanje...

V strmini pod Sveto soboto mu je konj obstal in ni hotel dalje, čeprav ga je priganjal. Ko ni šlo drugače, je stopil z njega, da bi videl, kaj ga plaši.

„Kakšen hudič je pa to položil tako čez pot!“ se je jezil Klemen, ko je v temi dotipal do smrekovega hloda, ki je bil postavljen iz meline v melino v toliki višini, da ga ni mogel konj ne preskočiti ne iti pod njim. Klemen je stopil v strmino ob poti, da bi odnesel tanjši konec hloda in odstranil oviro. Tedaj je ob njem vzrastel človek in preden je mogel vedeti, kdo je in kaj hoče, ga je zgrabil za vrat in že je začutil, kako se mu je zasadil nož v prsa, in ko ga je popustila roka pri vratu in je hotel z zadnjim glasom zaklicati na pomoč, mu je šel nož skozi goltanec.

„Sedaj imaš hudiča ti in tvoj stari! Dolgo sem te čakal in oprezoval, pa si le prišel! Čakaj, sedaj bom hlod jaz sam odvalil, samo prej pogledam, kako si opravil s kupčijo, da mi ne zmanjka drobiza, ko jo popiham čez Ljubelj na Koroško in če bo treba še delj, da bo tvoj stari zastonj iskal sledu za menojo, če bi mu padlo v glavo, da bi mene krivil!“ je Peer bolj sikal ko govoril in že praznil Klemenov pas.

„Tako, za popotnjo mi ne bo sile!“ je menil Peer, zavlekel Klemena s poti v goščo, potem pa prevalil hlod ob pot in jo ubral

po strmini skozi gozd proti Češnjici, kakor da ga nese veter, in se ni ustavil in ne oddahnil, dokler ni prišel preko Save v gozdove nad Gobovci, kjer se je čutil že varnega in je počival in prešteval denar s tako mirnostjo, kakor bi ga bil s trdim delom pošteno prislužil. Spočit je vstal, se v ovinku ognil Kovorja in Tržiča in ko se je vzpenjal proti Ljubelju, se je še ozrl na Jamnik in proti Kropi, se zasmejal in zaklical:

„Kranjec, če hočeš kruha jesti,
moraš za mano lesti!“

Nebo nad gorami je zardelo, kakor bi se razlila preko njega kri, ki vpije do Boga po maščevanju...

Peer je zavriskal in stopil na koroška tla...

Konj, ki ga je pustil Peer pod Sveto soboto, je v temi obstal in čakal, kdaj pride gospodar, da ga zajaše. Gospodarja ni bilo in konju se ni mudilo nikamor. Utrujen od dolge poti, je prišel samo izmed melin in se začel med grmičevjem pasti...

• • •

Lepo jutro, ki je vstalo po dnevu svetega Aleša, je spravilo od kraja vse kroparske otroke nad borovnice. Razgubili so se v vse

smeri in nad Lazi in na Vodica in v rebrih pod Orlovino in Babjim zobom in po grebenih Brezovške gore je bilo z njimi samo veselje, ko so obirali z nizkega pritličnega grmičja drobne jagode in polnili z njimi svoje kangle, lonce in košarice, ne da bi pozabili na lačne želodčke, kar so živo pričale njihove modre ustnice in pri mnogih kar ves obraz.

Opoldne, ko se je oglasil zvon pri Svetem Primožu na Jamniku in potem še oni svetega Lenarta v Kropi in svetega Tomaža na Česnjici in so otroci slišali tudi ovsiški zvon in dobravski in kamnogoriški in so bile njihove posode polne, so se odpravljali domov in na vseh koncih in krajih se je oglasila pesem, ki je prehajala pri Kroparjih iz roda v rod in so ob njej vedeli, da je v deželi pravo poletje.

„Cena pol ena
je Cutova Cena,
pa v mojem
pa v tvojem
je vse s kopó,
s kopó, s kopó
je vse s kopó!...“

Sredi pesmi so otroci, ki so se vračali izpod Babjega zoba in Orlovine, obmolknili in prestrašeni obstali pod Sveto soboto ob krvavi sledi, katero so zapazili kraj poti. Fantini, ki so včasih v vigencih prijeli že za kladivo, so se hoteli pokazati pred deklicami neustrašene junake. Začeli so stikati po grmovju, kjer so kmalu zakričali, da jih je zgrabila neznanska groza, in se vsi blede in preplašeni vrnili na pot.

„Miheličev Klemen leži tam v grmovju in se ne gane, „so povedali.

Deklice je prevzel nepopisen strah, zavreščale so in kar so jih nesle noge hitele z nesrečnega mesta.

Tam doli na Barigli so obstale.

V grmovju, kjer je zelenela majhna jasa, je zarezgetalo.

„Konj!“ so se začudile.

„Miheličev konj!“ so vzklikale druge, ki so ga zagledale in spoznale.

„Gotovo je padel Klemen s konja, se pobil in se umaknil v grmovje, da ga mine bolečina in bi potem šel domov,“ so menile tretje.

„Če bi bilo tako, bi kaj govoril in naročil,“ so modrovale nekatere in vse so čakale, da pridejo za njimi fantini, ki so ostali pod

Sveto soboto, zakaj še ta in oni se je opogumil in je hotel videti Klemena, da bi potem doma povedal, kako so ga našli.

Ko so pridreveli dečaki po klancu nizdol in izvedeli za Mihelčevega konja, niso pomišljali, kaj naj napravijo. Previdno so se spravili nad konja in ga ujeli ter ga privedli na pot, kjer ga je naj-pogumnejši zajahal in glasno kričeč so se spustili za njim po rebri.

„Hi, hi!“ so poganjali konja bolj glasno, čim bolj so se bližali Kropi. Konj se ni zmenil za mlade poganjače; enakomerno je stopal, kakor bi vedel, da ne bi vzdržal nevajeni jahač, če bi zapeketal tako, da bi ustregel otrokom.

Otroški vik in krik so Kroparji slišali in matere so bile radovedne, kaj imajo otroci, da se tako ženejo.

Tudi Mihelič je obstal pred hišo, vračajoč se iz vigenca. Ko je zagledal od daleč svojega konja in fantina na njem, se je razjezil in zaklical:

„Ho, ti nesnaga ti, kdo ti je dal konja!“

Dečak se je ustrašil Mihelčevega očeta, zadržal je konja, splazil z njega in zbežal za hišami v rebri, zakaj bal se je, da bi ga Mihelič zgrabil in mu nategnil ušesa.

„Konja so dobili gori na Barigli, sam se je pasel, pa smo ga ujeli in pripeljali, ker Klemen ga ne bi mogel ...“ so povedali otroci, ki so se približali.

„Kako, da bi ga ne mogel? Kje je?“ je vprašal Mihelič, ki je prekinil otroke rezko, zakaj menil je, da se mu je sin opil in obtičal kje in si ne upa domov, dokler se ne iztrezni.

„Pod Sveto soboto v grmovju leži in ves krvav je,“ so povedali fantini, ki so ga videli.

„Krvav? Za božjo voljo Kriščevo, ali je še živ, govorite, povejte!“ je prosil Mihelič ves prepadel in spremenjen z zamolklim glasom, ko da ga duši, medtem ko je prišla žena iz hiše in se spustila v silen jok, ko je slišala, kaj so povedali otroci.

„Peljite me k njemu, peljite me!“ je prosila tudi ona otroke in se ni zmenila za nič drugega in šla in kar zgrabila dva otroka za roke in ju vedla s seboj mimo Pibrovčevega znamenja in hitela z njima navzgor, zakaj bala se je najhujšega, a vendar ji je tlela v strahu še iskra upanja.

„Nič se ni ganil,“ so odgovorili fantini Miheliču, ki se je ob tej njihovi novici kar vidoma postaral in šel in sklical nekaj moč, s katerimi je odšel za ženo, da bi dobil Klemena in videli, kaj se mu je zgodilo ...

* * *

Pozno popoldan je bila zbrana vsa Kropa pred Miheličevimi.

Na vlaki so pripeljali mrtvega Klemena izpod Svete sobote in ga položili v hiši na mrtvaški oder.

V stolpu svetega Lenarta se je oglasil navček in potem vsi zvonovi, ki so peli Klemenu v pojemajoči dan in senco, ki je zajela že Kropo, žalostno zadnje pozdrave.

Ljudje so se gnetli v hišo, da bi pokropili Klemena in ga še zadnjič videli. Ko so odhajali, so ugibali, kdo bi neki bil, ki se je tako nekrščansko znesel nad Klemenom.

Miheliča je sinova smrt tako prevzela in zgrabila, da je od žalosti tulil in si ruval lase. Kakor bi prišel ob pamet, je sedel ob mrliču in strmел vanj, vstajal, hodil po hiši, pogledal vsakega kropilca ko je vstopil, tako ostro, kakor bi v vsakem iskal morilca, ki je Klemenu vzel življenje in ga še oropal, oropal... Ko je prišla tudi Lipkova Lenka z materjo, mu je v očeh divje zabliskalo, obstal je pred njima in zarjul:

„Hu, tisti tvoj Jelenčev ga je in še Lotričev mû je moral pomagati, ker sem ga v nedeljo pred cerkvijo oštel in mu zagrozil, da mu že še pokažem, kakor sem Jelenčevemu!“

Lipkovka in hči sta prebledeli in zajokali, pokropili Klemena in hitro odšli...

Miheličeva sumnja je šla še tisti večer po vsej Kropi in ne enega ni bilo razen Lipkovih, ki bi dvomil, da ne bi bila Jelenčev Anže in Lotričev Andrejec morilca...

XIV.

Mihelič je stopil k rudniškemu sodniku Klemenu Bobku, ko je ležal še sin na mrtvaškem odru, povedal, da sumi Jelenčevega in Lotričevega, in utemeljeval svoj sum. Rudniški sodnik je poslušal tožbo in ko je Mihelič končal, je menil, da pravih dokazov le nima in da ju radi tega ne more prijeti. Edino kar bi mogel storiti, bi bilo, da bi ju pozval v Kropo in bi morala vpričo ljudstva prestati božjo sodbo, ki naj pokaže, ali je upravičen sum ali sta nedolžna. Preden pa se odloči, je rekel sodnik, se mora posvetovati z župnikom.

„Božja sodba, prav! Samo, da kmalu uredite. Bog bo pokazal, da sta bila onadva in nihče drugi!“ je bil prepričan in je odšel.

Preden se je zmenil sodnik z župnikom, s katerim načinom božje sodbe bi preiskusili osumljenca, so Kroparji izvedeli, da bodo doživeli izreden slučaj sodbe, kakršnega v Kropi še niso videli.

Možje, ki so stražili mrliča, in žene, ki so molile ob njem ponoči, so slišali, kako je Mihelič neprestano golčal, ko se je vrnil od sodnika, in tolažil mrtvega sina:

„O sin moj, Klemen, saj ne bo dolgo in sam Bog se bo maščeval nad tvojima morilcema! Pokazal bo pred vsemi ljudmi, kdo sta. Pred božjo sodbo bosta morala in izkaže se nad njima božja pravičnost in jeza kakor nad Kajnom, ki je umoril nedolžnega Abela in ni imel potem več miru, ko je začutil nad sabo božje prekletstvo. Samo Kajn je ušel, Jelenčev in Lotričev pa ne bosta! Ko bo Bog spregovoril in dal svoje znamenje in potrdilo, da sem sumil prava, ju bo zgrabila tudi posvetna višja gosposka in kmalu prideta njuni črni duši iz zadrgrnjenih grl na oni svet dajat odgovor za umor in rop, ki je tudi naglavni greh! ...“

Tako so slišali govoriti Miheliča in njegove besede so nesli še gorke tudi Lipkovim, kjer so bili od one ure, ko je Mihelič obdolžil Anžeta, vsi zbegani. Oče in mati sta hčer tolažila, češ, Anže je pošten in predober, da bi se mogel tako grozno maščevati, a Lenka je ostala le nemirna in mislila na Miheličevo sumnjo in kakor je želela, da bi bila neutemeljena, se je ni mogla otresti in začela je sama dvomiti v dobroto Anžetovega srca. Umljivo se ji je zdelo, da bi ga bila premagala jeza radi trpljenja, ki ga je po nedolžnem prestal, in da si je poiskal na ta način zadoščenja, čeprav mogoče tako hudo ni nameraval. Od lepega semnja ga ni več videla, dasi je obljubil, da bo med tednom prišel, a je potekel že četrti dan in še ga ni bilo. Radi tega je sklepala, da ima slabo vest in se ogiblje Kroke. V takem obupnem razmišljanju si je celo očitala, da je delala Klemenu krivico, da ni prav storila, ko se je prvi trenutek kar tako iz objestnosti odločila za Anžeta in že se ji je vzbujala misel, da bi kljub temu, ko ljudje že vedo, da je vse zgovorjeno in pripravljeno za poroko, in je treba le še oklicev, vse razdrla in ostala rajši vse življenje sama. Pa se ji je v te misli vzel spomin na božična znamenja mrtvaške glave v svincu in vodi in še na Klemenovo ladjico, v kateri je ogenjček ugašal in ni hotel in ni hotel goreti, in jo je nekoliko pomiril. „Meni sem mislila, da govorijo znamenja, pa je bilo vse njemu namenjeno. Je že Bog tako hotel, da sem se odločila za Anžeta, ko še ni bilo prepozno,“ se je skušala otresti vsega, kar jo je razdvajalo.

Vest o božji sodbi je zopet vse zbegala.

Lenka, ki je slišala pripovedovati, na kakšen način obsodijo coprnice, da dokažejo svojo nedolžnost, je od groze prebledela. Nemogoče se ji je zdelo, da bi mogel Anže prestati preizkus, ki se ji

je zdel najbolj grozen in je menila, da v Kropi, kjer imajo železo, z drugačnim ne bodo preizkušali Anžeta in Lotriča. Videla je že razbeljeno železo, po katerem bosta morala bosa, ne da bi se ožgala, ali pa da jima dajo s kleščami razbeljen cajn v roko in se jima ne bi smelo scvreti meso v dlaneh. (Dalje prih.)

Nemec Ivan:

Jurijeva ženitev.

Mesec je močneje posvetil v tiho poletno noč, ko je Jurij preskočil gabrovo ograjo, ki je ločila sadovnjak od ceste. Jadrno jo je ubral po cesti, mencajoč si zaspane oči. Pri občinski lipi je zavil na levo, preskočil vaški potok in obstal pred samotno hišo. Zvedavo je pogledal Jurij okrog, obkrožil hišo in se ustavil pri krivi hruški, ki je molela naravnost k podstrešnemu oknu. Še enkrat je prisluhnil v tiho noč in kot maček splezal po hrapavi skorji.

— Tinča! je poklical poluglasno in nalahno potrkal.

— Tinča! — ali spiš? No, kaj se delaš kot bi me ne slišala.

— Tinča... čuješ... razbil bom okno!

— Ni treba, Jurij, je nenadoma odgovoril mehak deklinški glas.

— Saj menda nisi tako trdno spala.

— Nisem slišala, Jurij, verjemi, da ne. Tudi pričakovala te nisem nocoj.

— Ali me imaš še rada, Tinča?...

— Vprašuješ!... Jurče, saj veš...

— Zakaj jokaš Tinča?

— Jokam?... Ne, Jurij... strah me je — ko bom mati... bila sem tvoja — vedno le tvoja... toda strašno se bojim...

Jurij je molčal. Vroč Tinčina solza je kanila na njegovo roko; spreletelo ga je po vsem telesu, nekaj trdega mu je stisnilo srce.

— Ne smeš Tinča — ne jokaj, ne muči me.

— Saj veš, tvoj oče je trd in jaz se tako bojim.

— Nič se ne boj, ni vredno, Tinča. Pa lahko noč. Moram jutri na polje pa bi še rad nekoliko zadremal. Ne jokaj! — Moja si — no daj mi roko — samo moja... Lahko noč, Tinča.

— Lahko noč, je vzdihnilo dekle. Počasi se je zaprlo okno. Jurij je hitel proti Trebežu. Nekje na vasi se je že oglasil petelin. Nekje se je zateglo glasila pesem:

Sem k ljubci v vas hodil,
ji vedno lagal:
saj moja boš draga,
za zdaj in vsikdar.

Jurij je prisluhnil in še bolj pospešil korake.

* * *

Oktobersko solnce je pozdravljalo bogato obložene vinograde, vesela pesem je donela od griča do griča, kleti so se polnile s sladkim moštom.

Najbolj veselo pa je bilo na Trebežu. Od jutra že je vriskala harmonika in je odmevalo veselo petje svatov. Vrbanov Jurij se je bil oženil. Na pritisk neizprosne očeta je vzel bogato nevesto iz sosednje vasi. Bila je bogata in mlada, tudi lepa bi bila, da ni kazal njen obraz smrtne bledice in trudne žalosti težko bolnih ljudi. Govorili so, da je jetična in da ne bo več dolgo.

Tih in miren je sedel ženin poleg neveste, ki jo je zdajpazdaj dušil kašelj in so ji upadla lica žarela v dveh rdečih vročičnih lisah.

Ura je šla že na eno po polnoči. Glasovi so bili že hripavi, duh po vinu se je mešal z gostim prahom plesalcev in dimom kadilcev.

Tedaj se je nevesta zazibala, sklonila glavo na mizo in se onesvestila.

Svatje so se vznemirili. Nastala je zmešnjava. Dekleta so vreščala, žene so zaskrbljeno tekale sem in tja in si mimogrede šepetale svoje misli:

„Saj sem vedela. Kar čakala sem, kdaj bo padla skupaj.“

„O, ta ne bo več dolgo, reva!“

Mirno, kot v snu je odšel Jurij za nevesto, ko so jo odnesli v spalnico in jo položili na posteljo.

Gostje so se razšli. Noč je tiho stopala mimo Trebeža. Za njo je šla njena bela sestra — smrt.

Ko je prvi solnčni žarek posijal skozi okno stranske sobe, je začuden obstal na bledem tistem obrazu mlade žene, ob katerem sta goreli dve mrtvaški sveči. Na stolu ob oknu je slonel ženin, še vedno v svatovski obleki, z belim šopkom na suknji.

* * *

Medla luč le slabo obseva podstrešno kamro. V zibelki tiho ječi drobno detece. Mlado dekle se sklanja čez zibel in tolaži malčka. Neslišno kapljajo njene vroče solze na malo blazino. Po-

lagoma se dani. Soj svetilke postaja bled. Dekle vstane, stopi k mizi in ugasne luč. Pri tem se ji izvije globok vzdih:

— Jurij, moj Jurij, zakaj si me pustil v tej nesreči!

— Nisem, Tinča —

Dekle se zdrzne in naglo pogleda proti vratom.

— Ne boj se, jaz sem Tinča, prišel sem pote, po svojo nevesto. Dekle stoji, strmi in ne razume.

— Da, tako je, Tinča. V tej noči mi je umrla žena. Sedaj sem tu, še vedno tvoj. Pridi, Tinča, nevesta draga! In najinega sinčka prinesi, da vaju skupaj objamem. — — —

Pred pustom je bila na Trebežu druga svatba. Tedaj je ženin vriskal in nevesta je bila kot nageljnov cvet.

Ing. J. Teržan:

Tehnika v kmetijstvu.

Odlomek iz radio-predavanja 31. VIII. 1931, od Ing. Teržana, Ruše.

Svrha in naloga kmetijstva (ali boljše rečeno: zemljedelstva) je izkoriščanje solnčne energije (moči) na širokih poljanah za proizvodnjo organske snovi. To pridelovanje organske snovi pa se ne izvršuje s pomočjo strojev, temveč s pomočjo živih bitij, v prvi vrsti kulturnih rastlin, ki vsebujejo listno zelenilo. Listno zelenilo, celokupna snov, ki ga ima rastlina v svojem listnem staničevju je živa tvornica, ki izdeluje organsko snov.

Kmetijstvo izkorišča torej prirodne moči potom živih bitij. Vse druge industrije izkoriščajo prirodne moči potom najrazličnejših strojev kot n. pr. vodno moč potom turbin in elektromotorjev, rude potom raznih rudarskih naprav itd. Kmetijski obrat pa upravlja kmetovalec z živo materijo. Upravljati z življenjem je največja umetnost. Težkoče, ki pri tem nastajajo, so tako mnogobrojne, različne in vsak dan nove, kot je življenje vsak dan novo in odvisno od nebroj življenskih činiteljev okolice v katerem se poraja. Z ravnokar rečenim pa je deloma pojasnjeno, zakaj se kmetijstvo ne more razvijati v istem smislu kot se razvija industrija, zakaj se ti zakoni, ki veljajo za racionalizacijo industrije, ne morejo prenesti kot takšni na kmetovanje. Industrija koncentrira svoje delo na enem mestu, pod streho in je neodvisna od zime in solnca, od vlage in suše. Vse to je pri kmetijstvu povsem drugače. Kmetijska proizvodnja je prostrana, ona je navezana na širne poljane in se nikakor ne more skrčiti na par kvadratnih

metrov, ki se zazidajo z najmodernejšo železobetonsko arhitekturo in opremijo z mrtvimi stroji, ki jih stavlja v pogon po svoji mili volji in želji človeška roka.

Bistvo kmetovanja ostane vedno isto. Ono se lahko samo izpopolnjuje v tehničnem smislu, življenske procese pa ne moremo skrajšati, oziroma poljubno skrajšati kot je slučaj v moderni tehniki. Vsaka rastlina mora imeti njeni bitnosti in njenemu načinu rasti odgovarjajoč velik prostor. Tako n. pr. rabi eno žitno zrno 100 cm², en gomolj krompirja 3000 cm², vinska trta 10.000 cm², sadno drevo 80—100.000 cm². Ako sadimo bolj gosto, trpi višina in kakovost pridelka. Isto je glede toplote, ki jo mora imeti zemlja in zrak ob času setve, ako želimo, da nam setev dobro kali. Najnižja toplota, pri kateri še lahko seme klije in raste, je za rž 2° C, za pšenico 3—4° C, za oves 4—5° C, za koruzo 8—10° C itd. Kar se tiče vegetacijske dobe, t. j. koliko časa rabi poedina rastlina od setve do žetve, se ravna po sorti in podnebj. Vegetacijska doba traja za ozimno pšenico 280—350 dni, za jaro pšenico 126—147 dni, za oves 105—155 dni, za koruzo 140—182 dni, za krompir 126—196 dni, za ajdo 110—115 dni itd. Pri živinoreji n. pr. je slično glede brejosti. Kobilica nosi žrebe 340 dni, krava se oteli po 285 dneh, ovca in koza se ojažnji po 154 dneh, svinja se oprasi v 120 dneh. Vegetacijsko dobo pri rastlinah, brejost živine vzeto praktično, ne moremo predrugačiti z nobenimi tehničnimi ukrepi. O tem odločuje življenje-samo. Podatke o vegetacijski dobi in o brejosti živine smo omenili zato, da pokažemo ono ogromno razliko med kmetijsko in industrijsko pridelovalno tehniko.

Sicer lahko pri rastlinah s selekcijo (izbiro semen) in z raznim načinom gnojenja in dodatkom vlage skrajšamo oz. podaljšamo vegetacijsko dobo. Pri živini lahko s selekcijo in s prehrano skrajšamo dobo zrelosti itd. Toda čas, ki ga pridobimo na ta način, je jako neznamen v primeri z časom, ki ga lahko pridobi industrija s pomočjo cele serije specialnih strojev, ki izvršijo delo v par minutah, kar bi brez strojev trajalo tedne in mesece.

Vendar s tem ni rečeno, da se kmetijstvu ne da pomagati z moderno tehniko. In še kako dobro služi moderna tehnika za kakovostno pridelovanje kmetijskih pridelkov! Bitnosti sicer ne more spremeniti, kakor smo to dokazali v pogledu vegetacijske dobe oz. bremenosti, toda način vseh onih opravil, ki povzročajo boljšo proizvodnjo, lahko s pomočjo modernih tehničnih naprav in z organizacijo znatno izpopolnimo in s tem znižamo pridelovalne stroške, istočasno pa poboljšamo proizvod tako, da najde z lahkoto konzu-

menta. Naj omenim samo moderne kmetijske stroje, ki se jih lahko naš kmet v polni meri poslužuje potom združne organizacije. Pri vseh onih delih, ki v kmetijski proizvodnji niso navezani na življenjski tok, izpopolnjuje moderna tehnika delo istotako kot v industriji. Mehaniziranje kmetijstva, to je zmanjšanje in olajšanje človeškega dela s pomočjo strojev znatno zniža pridelovalne stroške. Tako n. pr. rabimo mi v srednji Evropi za žetev 200—300 ha velikega žitnega polja 8 dni, ako vzamemo na pomoč vsa tehnična sredstva, ki so nam na razpolago. V tem času, torej v 8 dneh pa požanjejo v Ameriki s svojimi tehničnimi sredstvi in pri tamošnjem načinu gospodarjenja 20.000 ha t. j. 100 krat več! Pri takšnem načinu pridelovanje se stroški znatno znižajo in znašajo pridelovalni stroški v Ameriki oz. Kanadi za 100 kg pšenice 70 do 100 Din, med tem ko znašajo pri nas ti stroški 150 do 200 Din, to je dvakrat več. Druga mera kmetijske moderne tehnike je selekcija semena. Z selekcijo, t. j. dobro odbiro semena, se lahko za 20%boljšša pridelek in znižajo pridelovalni stroški. Tretja mera za dviganje kmetijske proizvodnje in znižanja pridelovalnih stroškov je gnojenje, ki ima odločujoči vpliv na kakovost in višino pridelka pri sicer enakih življenjskih pogojih. Dočim se selekcijonirano seme le s težavo dobi, za nabavo strojev pa so neobhodno potrebne zemljo-obdelovalne zadruge (z o. z.), si gnojila lahko nabavi vsak kinet. Z gnojenjem obdržimo zemljo plodno, ker ji vračamo ono rudninsko snov, ki jo rastlina črpa iz zemlje, naredi iz nje svoj sad, katerega vzamemo mi za hrano sebi in živalim..

Našim dekletom.

V „Grudi“ št. 9. je med drugim tudi poziv „Našim dekletom“. Odgovore naj: kaj more vsaka dekle ali žena storiti v domači hiši ali vasi, da se tako razširjeno pijančevanje omeji. Tudi jaz bi rada povedala svoje mnenje o tem, kako more vsako dekle, bodoča žena, vplivati na svojega ženina, moža, brata ali očeta. V prvi vrsti je poklicana žena kot gospodinja, da to zlo omeji. Skrbeti mora, da je

v domači hiši red in snaga, ki bo na moža, kakor na brata in očeta dobro vplivala, da bo svoj dom vzljubil. Žena naj bo napram možu dobra in postrežljiva. Žena naj skrbi, da bo s svojo kuharsko umetnostjo znala moža razveseliti. Z dobro pripravljeno hrano, če tudi priprosto in kmečko, (o, saj je na kmetih tudi dosti dobrega, samo če se človek potruži!) bo možu postregla. Mesto, da bi pustila moža v gostilno na polič vina ali celo žganja, naj mu raje doma postreže s kavo ali domačim čajem. Da ne bi mož šel v gostilno iskat zabave in veselja, mora zopet skrbeti žena — sestra tudi za domače razvedrilo. V prvi vrsti mora biti tudi sama po svoji moči zabavna, vedno naj pride možu nasproti z veselim obrazom in lepo besedo; saj pravi pregovor, da lepa beseda lepo mesto najde. To bo na moža dobro vplivalo, ne bo iskal po zaduhlih gostilniških prostorih veselja, saj mu je dom tako prijeten! Doma naj se zrcali le zadovoljnost, sreča in veselje. Toda veselje ne more vladati vedno. Tudi žalost in skrb napolnjujeta naš kmečki dom. Zato mora biti žena pripravljena tudi na grenke ure življenja, da bo tudi v dneh težav in britkosti stala možu ob strani, da bo znala moža ohrabriti, da bosta tako v slogi delila usodo življenja. Ne bo mož svoje žalosti lajšal in topil v pijači če bo spoznal, da z njim tudi žena trpi. Ko bo videl, da je žena močna, da prenese vse, bo hotel prenesti iz ljubezni do svoje družine tudi on vse.

Vidite, draga kmečka dekleta, tudi ve ste namenjene za bodoči naš rod, tudi ve boste poklicane v vrsto žena, mater in gospodinj. Bodite pripravljene, da boste mogle dobro urediti svoje priproste kmečke domove, da boste s svojim zgledom vplivale tudi na druge sosedo in vaščane, da bodo po naših vaseh res srečni domovi. Saj pravi pregovor, da podpira žena tri vogle domače hiše. V naših domovih je treba urediti knjižnice, da si bomo v dolgih zimskih večerih krajšali čas. Kjer razmere dopuščajo, je zelo dober prijatelj — radio, kjer si človek marsikaj pridobi za svoje razvedrilo in izobrazbo. Mož, mesto da bi šel v gostilno, posluša radio, ali pa kjer tega ni, čita knjige ali časopise. Tako pozabi na svoje pivske prijatelje, doma pa je družina srečna in vesela, ker mož-oče ali gospodar ostaja doma. Tako se bo v naše domove naselilo veselje in zadovoljnost. Od staršev se bodo učili otroci, pa bodo tudi oni posnemali starše, da bo srečen naš bodoči kmetski rod.

Kako se danes težko kaj dobrega in koristnega doseže v naši vasi! Če bi bili že naši predniki zastavili svoje moči, bi bil marsikateri dom obvarovan pijančevanja! Saj človek opazuje take družine in se z žalostjo vpraša: zakaj toliko revščine — zakaj toliko preprirov? Na vse to pride odgovor: ker je mož pijanec, ker je oče pijanec. Koliko gorja je krivo pijančevanje!

Zato draga dekleta in sploh vsa kmetska mladina, potrudimo se, da bomo dajali lep vzgled — lepe nauke našemu rodu — tako bo tudi na naši vasi zaživel lepše in boljše življenje.

Anica Hočevnar.

(Op. uredn.: Dobili smo doslej ta edini dopis od dobre, izkušene gospodinje matere, ki si je pri vsem gospodinjstvu odtrgala urico, da je o vprašanju razmišljala in svoje misli napisala. Zahvaljujemo se ji in pozivamo dekleta, ki imajo gotovo več časa kot ta z delom preobložena žena, naj jo posnema.)

Kako sem si uredila svojo sobico.

Želja vsakega dekleta je: imeti svojo sobico. Marsikatera bi si jo lahko uredila, ko bi vedela kako in kaj. Zato hočem v kratkem popisati kako sem si jo uredila jaz.

Kakor navadno pri kmečkih hišah, imamo tudi pri nas, takozvano „zadnjo“ sobo. Do lanskega leta ni nihče bival v njej. Notri smo shranjevali različne stvari, ki bi imele tudi kje drugje prostora. Jaz sem že dolgo gojila željo po lastni sobici. Velikokrat sem nameravala prositi mamo naj bi mi dovolila urediti si to zadnjo sobo. Toda z besedo si nisem upala na dan. Končno sem se vendar ojunčila in izpregovorila. O, da ste jo takrat slišali, našo mamo! Kaj svojo sobo? Nas je spalo pet v eni sobi, ti pa spiš poleg naju z očetom sama v svoji postelji in ti še ni prav!

Nobeno prigovarjanje ni pomagalo. Teško mi je bilo ali misli na sobico nisem opustila. Ob vsaki priliki sem napeljevala vodo na svoj mlin, večkrat prosila in končno sem dobila dovoljenje, da se lahko preselim v zadnjo sobo. To že bilo veselje!

Takoj sem se z vso vnemo lotila dela. Vse kar ni spadalo notri, sem zno-sila ven in spravila na podstrešje. Seveda sva pri tem prišli z mamo velikokrat navskriž. Toda vse je šlo. Nekaj je morala popustiti ona, nekaj jaz. Ko je bila odstranjena vsa navlaka, se je začelo veliko čiščenje. Vse pohištvo sem zno-sila ven, ga temeljito očistila in prezračila. Stene sem dobro omela, jih prebelila, tla dvakrat umila. Ko je bilo vse v redu, sem razvrstila pohištvo po svojem okusu. Oknu nasproti sem postavila posteljo, zraven nočno omarico in predalnik. V kotu ob oknu omaro, v drugem kotu umivalnik. Na sredo sobe mizo. To je bilo sedaj v redu. Nisem pa imela s čim pregrniti ne predalnika ne mize, niti nočne omarice. Prosila sem mamo naj mi da prte. Ni hotela. Rekla je: Hotela si imeti sobico, pa si jo še uredi. Kaj sem hotela! Žalostno sem gledala nepo-grnjeno mizo in drugo. Ker je bilo poletje, ni bilo misliti, da bi v kratkem času naredila kako pregrinjalo. Bilo je preveč dela na polju. Mislila sem in se končno domislila. Prvo nedeljo po teh dogodkih sem prosila mamo za kos platna. Ni mi odrekla. Vzela sem par prilog „Ženskega sveta“ in šla k prijateljici. Potožila sem ji svoje gorje in radevolje mi je obljubila svojo pomoč. Šli sva takoj na delo. Izbrali sva lep vzoreček narodnih motivov, ga prerisali in začeli takoj delati. Delali sva nedeljo za nedeljo in hitro napredovali. Ko je bil gotov prt za mizo, sva napravili še pregrinjalo za predalnik. Prtič za nočno omarico in namizni tekač sem napravila ob večerih sama. Zaveze na oknu so bile sicer stare a čedne. Ko je bilo vse gotovo, sem vse oprala in zlikala. V soboto zvečer sem pohištvo lepo osnažila, pregrnila predalnik, pokrila mizo in postavila nanjo kozarec s cvetjem. Potem sem poklicala mamo in ji molče pokazala sobo. Silno se je razveselila, ko je videla kako čedno je vse napravljeno. Sedli sva k mizi in se dolgo prijateljsko razgovarjali. Vsa srečna sem legla v posteljo in sladko zaspala. Zjutraj, ko sem se prebudila, se mi je zdelo, da nisem še nikdar tako sladko spala.

Glavne stvari so bile gotove, jaz pa nisem dela križem rok. Vedno še šivam. Sedaj majhno blazinicco, pa prtiček. Skromna je sicer moja sobica — a je moja. Srečna sem, da jo imam. Če bo katera poiskusiila kakor jaz, ji želim obilo uspeha.

Štefka.

M. N.

Gospodinjstvo.

Visoke pete. Dandanes je vsemogočna moda zanesla visoke pete že v sleherni našo vas. Vendar, ko nosimo čevlje z visokimi petami, ne pomislimo, da so zdravju in počutju naših nog škodljivi. Poskusimo hoditi neobuti po prstih! Kaj kmalu bomo čutili bolečine v kolenih, v mečih in v celi nogi. Hoja v visokih

petah je le v toliko lažja ker je noga oprta na peto. Dolgih potovanj ne bi zmogli z visokimi petami. Posebno zabranjujejo zdravniki visoke pete nosečim ženam. Pete naj bodo največ 4 cm visoke, ta višina naj zadovolji modo in ustreže zdravju.

Opekline. Ako se pri kuhi oparimo ali opečemo se naredi na koži mehurji napolnjeni z vodo. Nekateri priporočajo, naj se ti mehurji puste celi, ker da jih koža radi samoobrambe povzroči in se pod vodo tvori nova kožica. Drugi pa pravijo naj se mehurji s tanko iglo, ki smo jo nekaj časa držali v ognju (radi desinficiranja-čiščenja), prebodejo in razpuste. Na vsak način je boljše, da tak mehur sami prederemo nego, da ga pozneje nehoté pri delu raztrgamo. Opekline obložimo s krpo, ki smo jo namočili v svinčeni vodi (kupiš v lekarni — a imej jo vedno doma!) in povežemo s suho obvezo.

Kurja očesa pravijo, da izginejo, ako zvečer navežemo nanje čebulove rezine, pustimo čez noč in to več večerov zapored ponovimo.

Nekaj o krompirju. Kruh ubogih ga imenujejo. In res je krompir poleg kruha najbolj razširjeno živilo. Njegova glavna sestavina je skrob, beljakovine in maščob pa ima le malo. Drugo je voda. Krompir je precej hranilen, če ga zabelimo se njegova hranilna vrednost pomnoži. Ker ima mnogo skroba je kakor kruh zelo redilen. Kot prikuha je krompir nenadomestljiv, ker ga lahko pripravimo na najrazličnejše načine. Vso svojo vrednost obdrži ako ga olupimo, zrežemo (nič prati) in dušimo do mehkega na olju ali masti. Nezrel krompir ni zdrav, tudi kali, ki jih spomladi požene so strupene. Če pozimi zmrzne, dobi sladek okus in rad gnije. Zmrzel krompir položimo nekaj časa v mrzlo vodo predno ga damo kuhat.

Ta sedaj po vsem svetu razširjena (kjer so dani pogoji za njeno rast) rastlina je doma v Ameriki. Prenesli so jo v Evropo l. 1584, k nam pa šele okrog 1740. leta. V Ljubljani so ga prvič prodajali l. 1770. Izpočetka so se ga ljudje zelo branili ker so mislili, da je strupen. Tudi gosposka je morala poseči vmes in ukazati saditev krompirja. Najprej so ga rabili le za živino, ko pa so uvideli lepe uspehe pri tem krmljenju in ko je nastopila lakota, so ga pričeli uživati tudi ljudje. Odkar človeštvo pripoznava krompir kot hrano ni bilo nikdar v Evropi hude lakote.

Kuhinja.

Če kuhaš krompir v olupkih ali ga spečeš, obdrži v sebi vse hranilne snovi. Olupljenega krompirja ne namakaj v vodi, ker mu voda odvzame vse te snovi. Tudi ne odlivaj krompirjeve juhe.

Krompirjev golaž. Krompir zreži na kocke, ki jih surove stresi na vroče olje ali mast in na zarumenelo čebulo. Dodaj paradižnikove mezge, peteršilja, osoli, zalij in kuhaj do mehkega.

Krompir na olju. Krompir zreži na lepe rezine, osoli in stresi na zelo vroče olje. Ko se koščki zarumene, jih obrni na drugo stran in peci dalje pri zmerni vročini, da se zmehčajo. Kosi dobe kroginkrog lepo rumeno skorjico in so zelo okusni. Olja ne porabi tak krompir skoraj nič. Lahko tisto olje pozneje odliješ in porabiš za kaj drugega.

Krompirjevi ocvrti rogljiči so dobra jed kot samostojna prikuha ali kot dodatek k mesu. Napraviš testo kot za krompirjeve cmoke, oblikuješ male rogljiče, ki jih namažeš z stepenim jajcem in povaljaš v drobtinah ter ocvreš na vroči masti.

POSKUSI IZ NAŠIH VRST.

A. Š.:

Oj žarki svetli lunini.

Zakaj nič več na vas vas ni,
oj žarki svetli lunini,
ki bil ste prijatelji
prelepe drage mi noči?

A zdaj ga ni, o, zdaj ga ni,
oj žarki svetli lunini!
Kje hodi on, kaj zdaj počne,
poglejte in povejte vse!

Morda ste tudi mene vi,
oj žarki svetli lunini,
prevarili kot on, ki vzel
srce je moje in odšel?

Kam pot mu kaže, kam hiti?
Oj žarki svetli lunini,
poglejte, in recite le
naj moje vrne mi srce.

Fr. Mastnak:

Kmetova duša.

Paglavi vrabci!

Vse proso so mi znosili.

Zdaj se mi pa vrag tam z vrbja smeje
in gleda, kako bomo slamo kosili.

Le čakaj, mrha!

Še tisto vrbje posekam.

Paglavca! — potem pa le mežikaj,
tam v gozdu — nemim borom in smrekam.

Prišla je zima.

„Živ“, „živ“! — po parni vzdihuje!

„Le pridi, izbrskaj si zrno,
gorje je, če prazen želodček zmrzuje.“

Lobničan:

Pismo.

Svetlo je sijalo solnce na našo vas in topel vetrič je božal tebe in mene. Prijetno je dehtela zemlja na novozorani njivi. Vse je dihalo pomlad, mladost in moč.

Midva sva šla čez njive in travnike proti gozdu. Kako lahko mi je bilo pri duši! Zavriskal bi bil od veselja nad blaženo prvo ljubeznijo. Današnje razpoloženje ob teh spominih mi ne vzbuja

le ljubezni do tebe, temveč do vsakega bitja, do vsega stvarstva, od neznatnega črviča in najnežnejše cvetke, do orajških dreves, — vse bi objel in poljubljal.

Ob drobnem potočku sva si razkrila ljubezen. Tvoja lica so rdela in sramežljivo si me gledala.

Koliko sva si povedala tisto urico! Koliko si mi pravila! Nisem vsega slišal, niti nisem vedel kaj ti pripovedujem — gledal sem te in sem vedel le eno: da te ljubim...

In ko sva se ločila, ko sem pritisnil na tvoja usta poslednji poljub, ko si mi za slovo zataknila v suknjo vršiček mladega gabra, kaka brezupna žalost je prevejala mojo dušo! Sedaj, ko presedam cele ure ob svojih knjigah, leži ta vejica ovenela na mizi. Le spomin je ostal svež.

Studiram in poleg mojih knjig leži tvoje pismo v katerem me vprašuješ, kateri stan si mislim izbrati. Ti misliš na najino bodočnost, ti otrok zemlje, ti sveža roža kmetskega doma! Vem, da si želiš živeti z menoj na zemlji, v priprosti kmetški hiši, v zdravi in nepokvarjeni okolici naših pohorskih gozdov! Tudi jaz bi hotel obdelovati zemljo, živeti svobodno življenje kmeta, truditi se s plugom in motiko za blagoslov neba. Ne bi želel kot šolan inteligent ali kot poluizobraženec pomnožiti vrst tistih ljudi, ki se pehajo za službami, za delom, za zaposlitvijo, pa je v današnji brezposelnosti ne morejo najti. Toda, usoda me je zaznamovala, draga. Drugorojenec sem in moram z doma. Pustiti sem moral svet v katerem sem zrasel, ki sem ga in ga še tako ljubim in sesti k knjigam. Toda ne obupujem. V meni je sila nepomehkužene domačije. Ustvaril si bom s pomočjo svojega duha, s pridnostjo svojih rok drug dom, daleč od nemira mest, sredi zelenja, blizu gozda, ob žuboreči vodi. Vanj te povedem, draga moja — — ako ne bo usoda drugače hotela.

—:

Varana.

Ave-Marijo je odzvonilo in prazničen mir je zavladal po vasi. Tajno so šumeli jagnedi za vasjo. Vse je bilo tiho, le v daljavi so peli in vriskali vasujoči fantje. Marsikatero dekle je odprlo okence in poslušalo, ni-li njen ljubi zraven.

Tudi Makova Micka sloni pri oknu. Težke misli ji roje po glavi. Njega, ki ga ljubi tako iskreno, ni že štirinajst dolgih dni. Vsa obupana začne premišľevati o svojem Robertu. — —

Šla je od rane maše. Počasi je hodila in se zamislila v propoved sivolasega župnika, ki je tako lepo govoril o Kristovem prihodu na sodnji dan. Bila

je tako zamišljena, da ni čula hitrih korakov za seboj in šele, ko je začutila tujo roko na svoji rami, se je ozrla.

„Ah, vi stel!“ je komaj slišno izpregovorila in pogledala sramežljivo v tla.

„Da, da, dekle, jaz!“

Bil je Rupičev Robert, ošaben sin bogatega Rupiča. V mestu je končal nekaj šol, sedaj pa postopa s puško na rami po gozdovih, uganja vsakovrstne bedarije in spravlja neizkušena dekleta ob dobro ime. S kmetskimi fanti ne občuje, kajti izogibajo se ga kot živega vruga. Kaj čudno se je zdelo danes Micki, da jo je ogovoril gospod Robert.

„Kako pa kaj dekle, kako se kaj štimaš, hm?“ je nadaljeval Robert pogovor.

Sramežljivo je povescila Micka glavo, pogledala po strani Roberta in odvrnila:

„Dela imam veliko. Oče so vedno pri vas na dnini, z materjo pa sva sami za vse.“

Še dalje jo je izpraševal Robert, vse je hotel vedeti. Tako sta prišla do razpotja in sta postala. Robert je prijel Micko za roko, ji pogledal v oči in dejal:

„Micka, ali me imaš kaj rada? — Daj, srček, bodi moj!“

Micka ga je presenečeno pogledala, se mu iztrgala in odhitela po bližnjici domov. Robert pa je strmel ze njo, se čudno nasmejal in dejal: „Oj srnica, ne uideš mi!“

Doma je Micka premišljevala čudno vedenje gospoda Roberta. Zvečer, ko je bila že v postelji, je še dolgo mislila na njegovo prijaznost. Ko je drugi večer prišel oče z dnine, je pripovedoval, kako prijazen je bil Robert z njim. Micka je zardela, ko je slišala imenovati Roberta in tesno ji je bilo pri srcu.

Tiste dni so lepaki vabili na Miklavžev večer v bližnji trg. Prvikrat je bila tu prireditve te vrste, zato je bila dvorana že pred določeno uro nabito polna. Tudi Micka je slonela ob oknu čisto zadaj, kot bi se bala priti bližje odra. Ob določeni uri se je prikazal Miklavž s polnimi koši daril. Po kratkem nagovoru je pričel klicati imena, in vsak, čigar ime je zaklical, je vesel odhitel po darilo. Med drugimi je poklical tudi Micko Mak. Kot v sanjah je prejela zavoj in odšla na svoj prejšnji prostor. Tu je brž raztrgala omot in zagledala darilo: bil je lep svilen robec, ki mu je bilo priloženo veliko srce iz lecta. Takoj se je spomnila Micka darovalca in tiho izgovorila ime: Robert.

Po predstavi je odšla Micka prva domov. Za prvim ovinkom se ji je pridružil on. Krepko ji je stisnil roko in se ji ponudil za spremljevalca. Micka ga ni odklonila. Roko v roki sta se počasi približala Mickinemu domu. Ob slovesu jo je poprosil:

„Micka, smem li kdaj potrkati na tvoje okence?“

„Bodo mati slišali,“ se je izgovarjala Micka.

Prerekala sta se, dokler se ni dvoje ustnic strnilo v vroč poljub. — Vsa omamljena je Micka tisti večer legla.

Ob tihih mesečnih nočeh, ko je vse počivalo, je prihajal Robert na Mickino okence in kramljala sta včasih prav do zore. Micka je ljubila Roberta iskreno, mu zaupala in se mu vsa vdala. V svoji prvi ljubezni je sanjala le o večni ljubezni in o večni sreči, ki jo bosta uživala z Robertom.

Nocoj ga Micka čaka zastonj. Kaj je z njim? Zakaj ne pride, ko mu ima zaupati nekaj tako skrivnostno-veselega! Nocoj mu bo povedala, da je postala — mati. Zakaj ne pride! Vsak listič, ki pade z drevesa, jo navdaja z upanjem,

da prihaja njen ljubi. Po licu ji polze solze. Saj to ni mogoče, da bi jo varal on, ki ji je tolikokrat prisegal svojo ljubezen!

Čuj? Se li ne slišijo koraki? Micka se zazre srepo v jasno noč. Po cesti mimo Mickinega okna, prihajata dve postavi. Čisto blizu hiše postojita in Micka razločno čuje znan glas: „Daj, srček, bodi moj!“

Srce se ji stisne v nemi grozi. Skloni se skozi okno in mane oči. Da, sedaj vidi razločno: Robert in nova učiteljica stopata mimo po cesti. Njegova roka objema pas mlade učiteljice in njegov glas se proseče laska: „Daj, srček, bodi moj!“

Organizacija

Prosvetno-gospodinski tečaj za dekleta, ki smo ga napovedali in ki bi se imel vršiti od 23. do 30. novembra, moramo odložiti na poznejši čas. Prešteli smo svoto, ki smo jo v to svrho zbrali, prešteli smo število priglasenih deklet (lepo število jih je, vsa čast jim!) sešteli smo stroške, ki bi jih tak tečaj zahteval in smo z žalostjo spoznali, da je denarcev premalo. Poleg tega so tik pred prireditvijo izostale vse podpore, ki so nam bile v to svrho obljubljene. Da bi vkljub temu priredili nameravani tečaj in se zadolžili, nam pa v teh kritičnih časih ne kaže. Sklenili smo počakati, prositi tudi naša dekleta, da potrpe in začeli zbirati denar. Tudi vsem prijavljenim dekletom smo poslali nabiralne pole. Upamo, da bo naš trud poplačan z uspehom in da bomo že kmalu po novem letu lahko poklicali vse prijavljene na obljubljeni tečaj.

Natečaj za nagrade vsem naročnikom „Grude“.

Kakor že pričetkom letošnjega leta, bomo tudi za bodoče leto razpisali nagrade za naše naročnike. Objavili bomo nagradno uganko, — ne pretežko, da jo bo lahko vsakdo rešil — in razdelili med Vas več lepih in koristnih dobitkov. Pogoji za udeležitev tega natečaja bodo sledeči:

Vsak tekmovalec nam bo moral poslati pravilno rešitev uganke.

Vsak tekmovalec bo moral poravnati celoletno naročnino za Grudo, t. j. 30.— Din.

Obenem bo moral poravnati tudi dolg ako ga ima pri naročnini v preteklem letu.

Rok za izpopolnitev teh pogojev je 15. januar 1932.

12. štev. Grude bomo priložili prijavnico za ta natečaj.

Uprava Grude.

Ženitev.

Torej vi se želite poročiti z eno mojih hčera?

To je moja najiskrenejša želja.

Dobro. Najmlajša dobi 50.000.— Din, srednja 100.000.— Din a najstarejša 150.000.— Din dote.

Gospod, ako imate še katero starejšo, jaz bi se poročil najraje z njo.

Dragoceno navodilo.

V nekem ameriškem listu je izšel sledeči oglas: „Kdor želi navodilo, kako se izdeluje maslo iz trave, naj pošlje na dolnji naslov 5.— dolarjev.“ Seveda se jih je mnogo prijavilo. Čez nekaj dni so prejeli sledeče navodilo: Kupi si travnik in kravo. Krava naj se dobro pase na sočni travi. Vsak dan kravo pomolzi, mleko stepaj in dobiš boš maslo.

Kako pozna zgodovino.

A: Ste že slišali, da bodo slavnemu Krištofu Kolumbu, ki je odkril Ameriko, postavili spomenik?

B: Veste, bilo bi bolj pametno, da tisti denar izroče njegovi ženi.

Na cesti.

Avto se zaleti v pešca in ga vrže na tla. Šofer in pešec se hudo sporečeta. „Veste,“ pravi šofer, „krivi ste vi sami, jaz že deset let vozim avtomobile, pa se mi še ni pripetilo kaj takega.“ „No če je pa tako, potem je gotovo krivda na Vaši strani,“ odvrne pešec, „jaz že hodim 50 let po lastnih nogah, pa se mi tudi še ni pripetilo kaj takega.“

V šoli.

Kaj bi mislili o slavnem učenjaku Koperniku, ako bi bil še živ?

Da je najstarejši človek na svetu.

Med otroci.

Zakaj si pojedel sestrino jabolko?

Pokazal sem ji, kako se jabolka jedo.

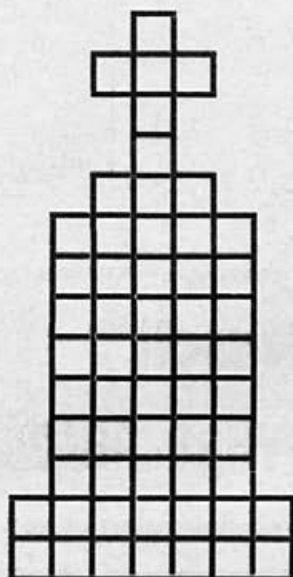
Uganke.

Rešitev uganek v 10. številu „Grude“:

Rešitev skakalnice: **Srečen ni, kdor srečo vživa sam.** S. Gregorčič.

Rešitev tajnostnega napisa: **Bodi mož jeklen.**

„Spomenik“
(Sander Turnšek.)

predplačilo

hišni čuvaj

žensko ime

nevihta

shramba za krmo

del zimske obleke

šolska potrebščina

žensko ime

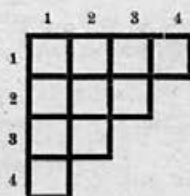
mati (srhv.)

prostor za pridelke

rimski cesar

Po sredini čitaš ime in priimek pokojnega jugoslov. prvoboritelja!

Zlogovni vogel:

1. najmanjši delci kake snovi

2. nasprotno od grd-oba

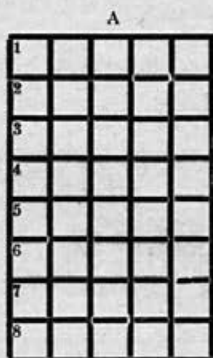
3. del meniške obleke

4. nota v solmizaciji

Besednica.

(Kopriva.)

Pomen besed: Vodoravno:

1. junak naših pravljic

2. ime

3. čez

4. ime

5. čez

6. ime

7. čez

8. ime pokrajine v naši državi.

B

Navpično dobimo posebne oblike; od A do B.pa ime našega pesnika!

Posetnica:

Vzn. Davornik

Žiri

Kaj je ta gospod?

Pridobite „Grudi“ vsaj enega novega naročnika!

Fantje in dekleta! Obleka dela človeka!

Oglejte si mojo veliko zalogo
modnih moških štofov, kamgarna,
ševiota, lodna za obleke.
Modus in črno sukno za površnike,
suknje in suknjiče.

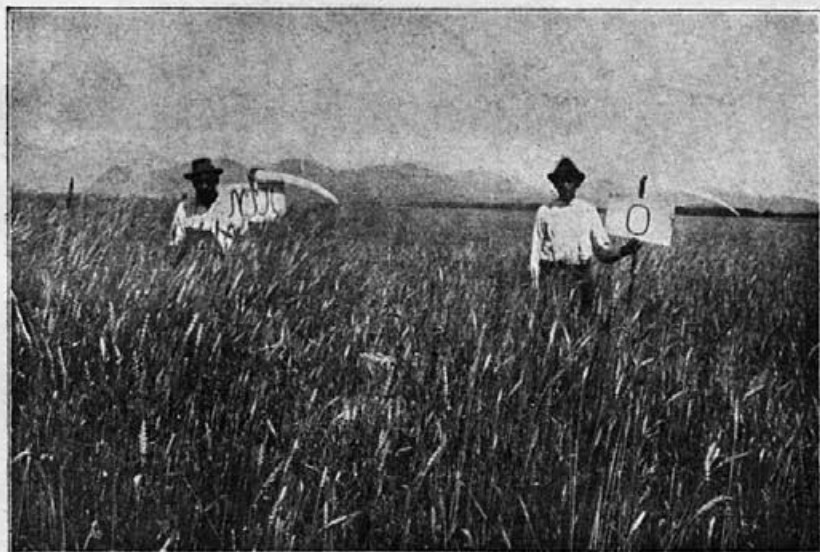
Za ženske velika izbira modnega,
črnega, rujavega, sivega, svilnatega
in volnenega „Pliša“, „Žameta“, za
plašče (Montelne) in jope.
Krasna izbira perilnega modnega
barhenta za obleke in bluze,
šerpe, rute, zimske ogrinalke, plete in kocke
pri

Janko Česnik-u
Lingarjeva ul. Ljubljana Stritarjeva ul.

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevu zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustroju.

Naloga kmetijske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelava mnogo, dobro in po ceni.

Gnojilni poskus na travniku na banovinskem posestvu v Kostanjevici.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mari boru izdeluje mešano gnojilo

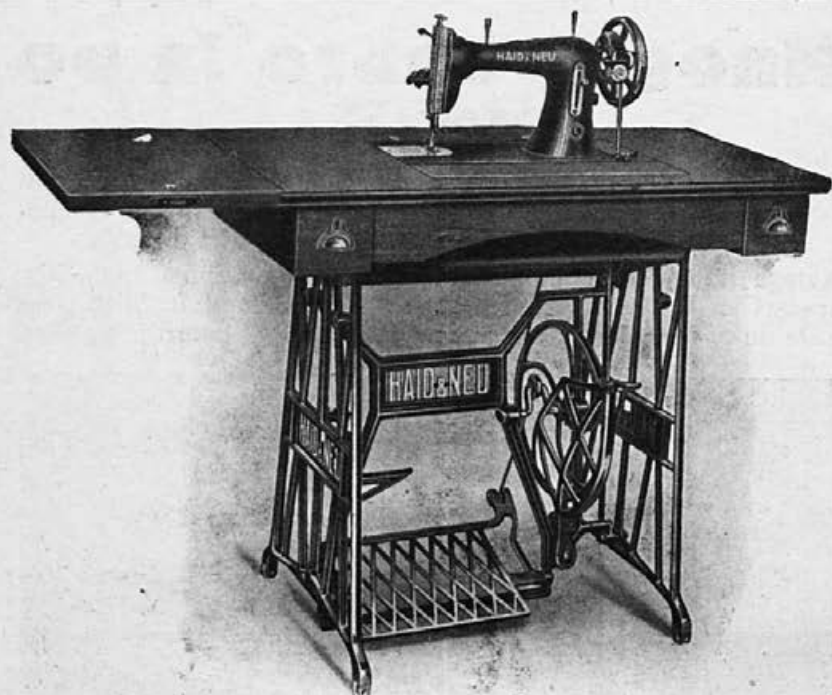
Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna t.j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa povspesuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih od velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.

„HAID & NEU“

šivalni stroji.

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem kraju iščemo zastopnike (pripravno kot postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,

**Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana**

**Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)**

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbе, nože, škarje, voščno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Popravljenа narava. Človeški duh obvladva tudi to, kar narava pokvari. Posebno velja to za nedostatke človeške kože in las, ki se dajo odstraniti z dobrim sredstvi, kot so: Fellerjeva Elsa-pomada za zaščito kože in Fellerjeva Elsa-pomada za rast las (2 lončka brez daljnih stroškov 40 Din), ter Fellerjeva Elsa-mila lepote in zdravja (5 kosov 52 Din franko). Naroča se pri lekarnarju **Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 264** (Savska banovina).

J. BLASNIKA NASL.

UNIVERZITETNA TISKARNA

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENJE

**NAJSTAREJŠI GRAFIČNI ZAVOD JUGOSLAVIJE
IZVRŠUJE VSE TISKOVINE NAJCENEJE IN NAJBOLJ SOLIDNO**

USTANOVLJENO LETA 1828

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8 - 12 $\frac{1}{2}$, in od 3 - 4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8 - 12 $\frac{1}{2}$ ure.

